

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ

РІШЕННЯ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

19 грудня 2017 р.

№43-ріш

Справа №1-26.213/21-2015

**Про порушення законодавства
про захист економічної конкуренції
та накладення штрафу**

Адміністративна колегія Миколаївського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши подання від 28.11.2017р. №2-06/218-пв з попередніми висновками у справі №1-26.213/21-2015 про порушення міським комунальним підприємством «Миколаївводоканал» законодавства про захист економічної конкуренції, та матеріали цієї справи

ВСТАНОВИЛА:

Розгляд справи №1-26.213/21-2015 розпочато розпорядженням адміністративної колегії Миколаївського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 03.08.2015р. №22-р за власною ініціативою Відділення у зв'язку з наявністю в діях міського комунального підприємства «Миколаївводоканал» (надалі – МКП "Миколаївводоканал", Підприємство) ознак порушення, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів.

Міське комунальне підприємство "Миколаївводоканал", ідентифікаційний код 31448144 (адреса: 54055, м. Миколаїв, вул. Погранична, 161) є юридичною особою та здійснює свою діяльність на підставі Статуту (нова редакція), затвердженого розпорядженням управління з використання та розвитку комунальної власності Миколаївської міської ради від 22.12.2016р. №13/7р.

Предметом діяльності Підприємства згідно зі Статутом є централізоване надання послуг з водопостачання та водовідведення.

Послуги з централізованого водопостачання та водовідведення надаються МКП «Миколаївводоканал» на підставі ліцензії Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг, серії АТ №500065, строк дії якої - з 19.05.2012 - безстроково.

МКП «Миколаївводоканал» на теперішній час є виконавцем послуг з централізованого постачання холодної води та послуг з водовідведення (з використанням внутрішньобудинкових систем), та яке забезпечує їх розповсюдження в межах системи комунального водопостачання та каналізації, що знаходяться на балансі Підприємства.

У розумінні статті 1 Закону України „Про захист економічної конкуренції” МКП "Миколаївводоканал" є суб'єктом господарювання, тому на нього поширюється дія цього Закону.

За результатами дослідження, здійсненого відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку (надалі –

Методика), затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05 березня 2002 року №49-р, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 1 квітня 2002 року за №317/6605, Відділенням було встановлено, що відповідно до абзацу другої частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», МКП «Миколаївводоканал» протягом 2012 – поточного періоду 2017 років у територіальних межах міста Миколаєва Миколаївської області, де розташовані мережі водопостачання та водовідведення, які належать або використовуються (експлуатуються) МКП "Миколаївводоканал" для надання послуг, є таким, що займало монопольне становище на ринках надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення як таке, що не мало на цих ринках жодного конкурента.

Оскільки з метою отримання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення споживачу необхідно здійснити процедуру приєднання до водопровідно-каналізаційних мереж, Відділенням, відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» та вимог Методики, з метою з'ясування підстав для визнання монопольного становища МКП «Миколаївводоканал», було досліджено становище Підприємства на ринку надання послуг з видачі технічних умов на приєднання до мереж централізованого водопостачання та водовідведення.

Відносини, що виникають у процесі приєднання до водопровідно-каналізаційних мереж регулюються, зокрема, Правилами користування системами централізованого комунального водопостачання та водовідведення в населених пунктах України, затвердженими наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України 27.06.2008р. № 190, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 07.10.2008 за № 936/15627 (надалі – Правила №190), Законом України "Про регулювання містобудівної діяльності".

Пунктом 4.1. Правил №190 передбачено, що для приєднання до систем централізованого водопостачання та водовідведення, замовнику таких послуг необхідно отримати технічні умови.

Виробник послуг з централізованого водопостачання та водовідведення видає замовнику технічні умови згідно з поданою заявою протягом десяти робочих днів з дня реєстрації відповідної заяви з урахуванням потужностей споруд та пропускної спроможності мереж систем централізованого водопостачання та водовідведення, із зазначенням умов для проектування вводу: місця приєднання, місця розташування водомірного вузла, умов для влаштування проміжного резервуара і насосів - підвищувачів тиску.

Отже, видача технічних умов на приєднання до мереж централізованого водопостачання та водовідведення, є невід'ємною складовою процесу приєднання до систем централізованого водопостачання та водовідведення.

Пункт 1.2. Правил №190 розкриває визначення термінів, що вживаються в цих Правилах, зокрема:

технічні умови – комплекс умов та вимог до інженерного забезпечення об'єкта будівництва, які повинні відповідати його розрахунковим параметрам, зокрема щодо водопостачання, водовідведення.

Згідно частини третьої статі 30 Закону України "Про регулювання містобудівної діяльності" технічні умови повинні відповідати законодавству, містити достовірну інформацію та обґрунтовані вимоги до об'єктів будівництва, а також відповідати намірам замовника щодо забудови земельної ділянки.

Частиною п'ятою статті 19 Закону України "Про житлово – комунальні послуги" визначено, що виконавцем послуг з централізованого постачання холодної води та послуг з водовідведення (з використанням внутрішньобудинкових систем) для об'єктів усіх форм власності є суб'єкт господарювання, що провадить господарську діяльність з централізованого водопостачання та водовідведення.

Послуги з централізованого водопостачання та водовідведення надаються із застосуванням певних інженерних мереж та згідно зі статтею 5 Закону України «Про природні монополії» віднесені до сфери діяльності суб'єктів природної монополії.

Відповідно до статті 7 цього Закону діяльність суб'єктів природних монополій підлягає ліцензуванню відповідно до закону, а в умовах та правилах здійснення підприємницької діяльності (ліцензійних умовах) визначаються зобов'язання суб'єктів природних монополій з надання технічних умов щодо інженерного забезпечення об'єкта будівництва згідно з вимогами законодавства.

МКП «Миколаївводоканал», здійснюючи на підставі ліцензії, виданої Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг, діяльність з централізованого водопостачання та водовідведення, є суб'єктом природної монополії.

Відповідно до пункту 6 частини першої статті 22 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» виробник послуг має право видавати дозволи і технічні умови на підключення споживачів до відповідних централізованих інженерних мереж у встановленому законодавством порядку.

Згідно зі статтею 23 Закону України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення», підприємства питного водопостачання мають право видавати дозволи і технічні умови на підключення споживачів до систем централізованого питного водопостачання.

I. Визначення об'єкта аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища

Згідно пункту 3.1. Методики об'єктами аналізу щодо визначення монопольного становища є: суб'єкт господарювання; група суб'єктів господарювання; конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який (які) випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.

Відтак, **об'єктами аналізу є:**

- МКП «Миколаївводоканал»;
- послуги з видачі технічних умов на приєднання до мереж централізованого водопостачання та водовідведення, розташованих в територіальних межах м. Миколаєва Миколаївської області, які надає МКП «Миколаївводоканал».

II. Визначення переліку товарів, основних продавців, покупців цих товарів, щодо яких визначається монопольне становище. Визначення товарних меж ринку.

Відповідно до пункту 1.3. Методики товар – це будь – який предмет господарського обороту, в тому числі продукція, роботи, послуги, документи, що підтверджують зобов'язання та права (зокрема цінні папери). Товарні межі ринку - товар (товарна група), сукупність схожих, однорідних предметів господарського обороту, в межах якої споживач за звичайних умов може перейти від споживання певного виду предметів господарського обороту до споживання іншого.

Згідно пункту 5.1. Методики **товарні межі** ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Враховуючи, що видача технічних умов на приєднання до централізованих мереж водопостачання та водовідведення здійснюється на платній основі, ця послуга є **товаром**.

Продавцем товару є МКП «Миколаївводоканал», **покупцями** - замовники технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та водовідведення: фізичні особи (населення) та суб'єкти господарювання - фізичні особи-підприємці та юридичні особи.

Характерною рисою послуги з видачі технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та/або водовідведення є відсутність взаємозамінних товарів та неможливість для споживача, за звичайних умов, обрати іншого суб'єкта

господарювання, який надає ці послуги, оскільки кожний суб'єкт зазначеного ринку надає вказані послуги виключно в межах балансової належності мереж водопостачання та водовідведення.

Товарними межами ринку є: послуги з видачі технічних умов з приєднання до мереж водопостачання та водовідведення. Ця послуга не має заміників.

III. Визначення територіальних (географічних) меж ринку.

Відповідно до п. 1.3. Методики, територіальні (географічні) межі ринку - територія зі сферою взаємовідносин купівлі-продажу товару (групи товарів), в межах якої за звичайних умов споживач може легко задовольнити свій попит на певний товар і яка може бути, як правило, територією держави, області, району, міста тощо або їхніми частинами.

Територіальні (географічні) межі досліджуваного ринку, з урахуванням вимог розділу 6 Методики, визначені шляхом установа мінімальної території, за межами якої, з точки зору споживачів, придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів (товарної групи), є неможливим або недоцільним.

Територіальними межами ринку надання послуг з видачі технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та водовідведення є територія міста Миколаєва Миколаївської області, де розташовані діючі водопровідно-каналізаційні мережі, які належать або використовуються (експлуатуються) МКП «Миколаївводоканал».

IV. Визначення часових меж ринку.

Відповідно до п. 1.3. Методики, часові межі ринку - час стабільності ринку, тобто період, протягом якого структура ринку, співвідношення попиту та пропозиції на ньому істотно не змінюються.

Відповідно до пункту 7.1. Методики **часовими межами** досліджуваного ринку визначено період 2012 – поточний період 2017р.р., як проміжок часу, протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.

Бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на ринок є: економічні обмеження, пов'язані з необхідністю залучення значних коштів для придбання відповідного обладнання для організації надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення, необхідне отримання ліцензії на надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення, отримання дозволу на водокористування, тощо.

Внаслідок технологічних особливостей виробництва, зважаючи на специфіку послуги та положення нормативно-правових актів, МКП «Миколаївводоканал» має виключне право на видачу технічних умов на приєднання до мереж централізованого водопостачання та водовідведення, які перебувають у його власності чи користуванні, та як єдиний виробник послуг з централізованого водопостачання та водовідведення у м. Миколаєві на ринку послуг з видачі технічних умов на приєднання до мереж централізованого водопостачання та водовідведення, не має жодного конкурента. Зазначене підтверджується також листом Водоканалу від 29.08.2013р. № 1241/36.

Таким чином, відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», МКП «Миколаївводоканал» протягом 2012 – поточного періоду 2017р.р. є таким, що займало монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з видачі технічних умов на приєднання до мереж централізованого водопостачання та водовідведення у територіальних межах м. Миколаєва Миколаївської області, де розташовані діючі водопровідно-каналізаційні мережі, які належать або використовуються (експлуатуються) МКП «Миколаївводоканал», оскільки на цьому ринку в нього не має жодного конкурента.

Проаналізувавши зміст технічних умов на приєднання до мереж централізованого водопостачання та водовідведення (надалі - ТУ), що видавались Водоканалом, зокрема, у 2012-2013рр., Відділення встановило, що до деяких установ та суб'єктів господарювання

Підприємством висувались **вимоги** (пункт 8), **які не передбачені нормами діючого законодавства**, зокрема:

- "На водопровідному вводі водомірний вузол обладнати лічильником з високим класом чутливості та з передавачем імпульсів;

- передбачити установку абонентського терміналу телеметричної мережі. Тип лічильника та терміналу додатково узгодити з МКП "Миколаївводоканал".

Такі вимоги містяться, зокрема:

- технічні умови від 21.01.2013р. №5/13 на проектування водопостачання і каналізації дитячого дошкільного закладу, видані Управлінню освіти Миколаївської міської ради;

- технічні умови від 21.01.2013р. №6/13 на проектування водопостачання і каналізації загальноосвітньої школи, видані Управлінню освіти Миколаївської міської ради;

- технічні умови від 26.12.2012р. №312/12 на проектування водопостачання і каналізації дитячого дошкільного закладу, видані Управлінню освіти Миколаївської міської ради;

- технічні умови від 17.07.2012р. №159/12 на проектування водопостачання і каналізації авто мийки з ПТО автомобілів, магазину – кафетерію та офісних приміщень, видані Синельниковій С.В.;

- технічні умови від 10.12.2013р. №233/13 на проектування водопостачання і каналізації будівель апеляційного суду, видані Апеляційному суду Миколаївської області;

- технічні умови на проектування водопостачання і каналізації, видані Медичному центру "ВСХТ", замість ТУ №19/06 від 12.01.2006р.;

- технічні умови від 22.11.2012р. №290/12 на проектування водопостачання і каналізації багатоповерхового житлового будинку (корпус 4) (3 пусковий комплекс 3 черги будівництва) , видані ПАТ "Миколаївський ДБК";

- технічні умови від 17.09.2012р. на проектування водопостачання і каналізації багатоповерхового житлового будинку, видані ТОВ "Компанія "ПАРАДИЗ";

- технічні умови №23/13 на проектування водопостачання і каналізації житлової забудови мікрорайону "Північний" (третя черга – корпус 27Б), видані 21.02.2013р.;

- технічні умови від 28.02.2013р. №29/13 на проектування водопостачання і каналізації 5-ти поверхового житлового будинку з мансардним поверхом та вбудованими приміщеннями (1 черга будівництва), видані ТОВ фірма "Рутек";

- технічні умови від 12.07.2013р. №135 на проектування водопостачання і каналізації секції №1 III черги будівництва комплексу 9 поверхових житлових будинків з господарськими будівлями та спорудами, видані ТОВ "РСУ-7";

- технічні умови від 12.07.2013р. №136/13 на проектування водопостачання і каналізації секції №2 III черги будівництва комплексу 9 поверхових житлових будинків з господарськими будівлями та спорудами, видані ТОВ "РСУ-7";

- технічні умови від 09.08.2012р. №188/12 на проектування водопостачання і каналізації багатоквартирного житлового будинку, видані Дьяченко О.В.

Крім того, в ТУ №22/13 на проектування водопостачання і каналізації виробничо – перевантажувального комплексу, виданих 20.02.2013р. ТОВ "ЄТСК" та ТОВ "ЮНІТРАНС", замість ТУ від 25/11/11р. №260/11, а також технічних умовах №2/13 на проектування водопостачання і каналізації 7-ми поверхового житлового будинку (корпус 5), виданих підприємству "Бізнес-Реал" 08.01.2013р., Підприємство вказує марку абонентського терміналу телеметричної мережі, а саме: "Аксон - А".

Також Відділенням встановлено, що в технічних умовах на проектування водопостачання і каналізації цеху по виробництву взуття, виданих ТОВ "Обнова" 30.05.2013р. №101/13, Підприємство вимагає на водопровідному вводі водомірний вузол обладнати лічильником типу "мокрохід" в метрологічному класі точності "С".

Проведений Відділенням аналіз отриманої від Водоканалу листом від 02.11.2017р. №2107/36 інформації щодо виданих Підприємством протягом II півріччя 2015, 2016, січня – вересня 2017 року суб'єктам господарювання, установам, організаціям ТУ, які містили вимогу щодо обладнання водомірному вузла лічильником з високим класом чутливості, передавачем імпульсів та установки абонентського терміналу телеметричної мережі, засвідчив наступне.

В 2015 році МКП "Миколаївводоканал" певним суб'єктам господарювання та установам (ФОП Синельникова С.В., ТОВ «Амстор», Літвінчук І.А., ТОВ «Океан Парк») висував в ТУ вимогу: «Від водопроводу обладнати лічильником з високим класом чутливості та з імпульсним виходом на абонентський термінал. Передбачити установку абонентського терміналу телеметричної мережі» (мовою оригіналу).

Наприкінці 2015 року Водоканал визначав: «Водомірний вузол обладнати лічильником, параметр якого відповідає діючим стандартам та обладнати пристроєм для знімання інформації та передачі її на диспетчерський пункт».

Аналогічного змісту вимогу Водоканал зазначав в ТУ, що видавались ним в 2016 та 2017 роках.

Листом від 12.10.2017р. №1985/36 МКП «Миколаївводоканал» надав інформацію щодо кількості абонентських терміналів телеметричної мережі, встановлених у період II півріччя 2015 - 2017 рр. Так, у 2015 році було встановлено 5 абонентських терміналів, у 2016р. – на 15 об'єктах, в 2017р. – 2 термінали. Усі абонентські термінали були встановлені за рахунок замовника та мають торгову марку «Аксон-А».

Цим же листом МКП «Миколаївводоканал» надав наступні визначення термінів:

- абонентський термінал телеметричної мережі – пристрій, який використовується абонентом для збору сигналів зі засобів первинного перетворення, формування телеметричних сигналів і передачу їх по каналу зв'язку;

- телеметрична система – сукупність пристроїв, що забезпечують збір сигналів і засобів первинного перетворення, формування телеметричних сигналів, передачу їх по каналу зв'язку, реєстрацію і відображення телеметричних повідомлень на приймальній стороні;

- система диспетчеризації – це набір апаратних і програмних засобів для централізованого контролю і управління інженерними системами;

- диспетчерський пункт – центр системи управління, де зосереджується інформація про стан виробництва, рух транспорту, ін.;

- «Аксон-А» - назва терміналу телеметричної мережі. Це програмно – технічний пристрій, який встановлюється на віддаленому об'єкті для збору інформації про стан фізичних величин цього об'єкту та подальшої передачі зібраної інформації на диспетчерський пункт;

- «АКСОН» - назва телеметричної мережі. Це програмно – технічний комплекс. Телеметрична мережа «АКСОН» складається з: множини пристроїв «Аксон-А»; інтернет – ресурсів для отримання, обробки та накопичування інформації від пристроїв «Аксон-А», а також передачі цієї інформації для подальшої обробки; системи диспетчеризації.

Отже, як зазначив Водоканал, «Аксон-А» - це пристрій, одна із складових комплексу «АКСОН».

На запит територіального відділення про зазначення підстав включення в ТУ вимоги щодо установки абонентського терміналу телеметричної мережі, МКП "Миколаївводоканал" (листи від 21.03.2014р. №306/36 та від 12.10.2017р. №1985/36) пояснило: "Термінал телеметричної мережі є приладом, який призначений для дистанційного контролю та реєстрації показань витрат води у будь – який проміжок часу. Установка таких приладів регламентується "Правилами технічної експлуатації систем водопостачання та каналізації населених пунктів України", а також ДБН В.2.5-64:2012" (мовою оригіналу).

Також Водоканал зазначив, що всі ці вимоги до пристроїв технічно обґрунтовані та відповідають технічним та технологічним нормам, які регламентують безперебійну роботу та безпечну експлуатацію водогонів та мереж централізованого водопостачання.

Щодо необхідності встановлення абонентського терміналу саме марки "Аксон - А", Водоканал пояснив, що саме цей абонентський термінал відповідав на той момент певним технічним вимогам, а саме: автономне живлення, погодинний і добовий контроль та реєстрація витрат води, а також передача даних по GPRS-каналу.

Окрім вказаного, Водоканал у листі від 21.03.2014р. №306/36 зауважив, що наприкінці 2012 року на ринку з продажу цих пристроїв на території України з'явилися інші аналогічні термінали, які відповідали заявленим вимогам, і тому наприкінці 2012 року з технічних вимог було вилучено назву терміналу "Аксон - А". Однак, зазначені пояснення Водоканалу суперечать фактичним обставинам, встановленим в ході розгляду даної справи та спростовуються її матеріалами.

Так, за наявною у Відділення інформацією Миколаївському відділенню ПАТ "САН Інтербрю Україна" (ПАТ"САН ІнБев Україна") Водоканалом, взамін ТУ №322/06 від 13.06.2006р., було видано ТУ, у пункті 8 яких містилась вимога: «На вводе водопровода установить водомер/водомерный узел/в импульсным выходом согласно расчетному расходу. Установить абонентский терминал телеметрической сети «Аксон-А». Место установки и схему водомерного узла согласовать с абонентским отделом КИПиА горводоканала» (мовою оригіналу).

В 2016 році Підприємство надіслало на адресу ПАТ "САН ІнБев Україна" лист від 20.01.2016р. №10/ВКВ, у якому попереджало про необхідність у строк до 20.01.2016р. встановити телеметричну систему "АКСОН" на приладах обліку ЄРГОМАРА-ЄУС-125 №135008. У разі невиконання вимог МКП "Миколаївводоканал" водопостачання буде припинено з 21.02.2016р. Вказану вимогу Водоканалу було виконано ПАТ "САН ІнБев Україна".

З метою з'ясування правових підстав та причин висування Водоканалом до вищезазначеного суб'єкта господарювання вимоги встановити телеметричну систему та саме торгової марки "АКСОН", Відділенням було надіслано на адресу Водоканалу вимогу про надання інформації від 28.09.2017р. №2-292/80-1339. У вимозі Відділення пропонувало зазначити правову підставу надсилання Водоканалом на адресу ПАТ "САН ІнБев Україна" листа – попередження (від 20.01.2016р. №10/ВКВ), законодавчого акту (із наведенням пункту, статті), яким передбачено право виробника припинити водопостачання у разі невиконання його вимог, зокрема, щодо встановлення телеметричної системи.

Листом від 19.10.2017р. №2011/36 Водоканалом надані пояснення такого змісту.

Правовою підставою висування вимоги встановити телеметричну систему та надсилання на адресу вищезазначеного суб'єкта господарювання листа – попередження від 20.01.2016р. №10/ВКВ Підприємство називає пункт 13.1. ДБНВ. 2.5.-64:2012.

Щодо підстав зазначення в ТУ саме торгової марки "АКСОН" МКП «Миколаївводоканал» пояснив: «Правові підстави, по яким Водоканал вказує певну торгову марку пристрою для знімання інформації, передачі її на диспетчерський пункт, відсутні». (мовою оригіналу). Підприємство також вказало, що законодавчими актами не передбачено право виробника припинити водопостачання у разі невиконання його вимог щодо встановлення телеметричної системи.

Таким чином, встановлені Відділенням вищенаведені обставини підтверджують, що Водоканал й в 2016 році продовжував висувати до споживачів вимоги, не передбачені чинним законодавством (зокрема, щодо встановлення телеметричної системи "АКСОН"), при цьому, використовував свою монопольну владу, погрожуючи припиненням водопостачання у разі невиконання його вимог.

Така поведінка притаманна саме монопольному утворенню, споживачі послуг якого позбавлені "повноцінного" захисту, оскільки у взаємовідносинах із суб'єктом, що має монопольну владу (у даному випадку - Водоканал), вони знаходяться у нерівних умовах.

Отже, характерною рисою відносин МКП "Миколаївводоканал" із споживачами його послуг, є посилення позиції Водоканалу за рахунок послаблення позиції його споживачів у процесі, відповідно, надання та споживання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення. Визначення умов надання послуг лише однією із сторін може мати наслідком його «однобічність», спрямованість на задоволення інтересів однієї сторони за рахунок інтересів другої (сторони, що приєднується чи приєдналась).

На вимогу територіального відділення щодо наведення підстав внесення до ТУ вимоги по встановленню лічильника води у метрологічному класі точності "С", Підприємство, пояснило наступне (лист від 11.02.2014р. №168/36).

Водоканал в даному питанні керується пунктами 5.6 – 5.7 Правил №190, а також розділом 13 ДБН В.2.5-64:2012.

Вивчивши зміст наведених правових норм, Відділення не може погодитись з доводами Підприємства, адже вказані нормативно - правові акти не містять жодних положень та вимог, які б обґрунтовували та підтверджували правомірність позиції Водоканалу.

Так, пунктом 5.6. Правил №190 передбачено, що до початку розробки технічної документації вузла обліку, споживач повинен отримати від виробника вихідні дані, а також рекомендації щодо типу засобів обліку. Вибір засобів обліку здійснює споживач, виходячи з отриманих вихідних даних, одержаних від виробника.

Пункт 5.7. Правил №190 регламентує, що установка засобів обліку здійснюється відповідно до проекту, погодженого виробником.

Пунктом 5.5 цих же Правил визначено: "Проектування, монтаж та експлуатація вузлів обліку виконується відповідно до вимог державних будівельних норм".

У пункті 13.1 державних будівельних норм України ДБНВ.2.5-64:2012, затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку будівництва та житлово-комунального господарства України від 31.10.2012р. №553 (надалі - ДБНВ.25-64:2012), визначено, що для будинків, будівель або споруд, які будуються, реконструюються, реставруються, технічно переоснащуються та капітально ремонтуються, з холодним водопроводом, треба передбачити вузли обліку витрат води з витратомірами (лічильниками) холодної води, параметри яких повинні відповідати чинним стандартам, технічному регламенту щодо суттєвих вимог до вимірювальної техніки та бути обладнаними пристроями для знімання інформації передачі її на диспетчерський пункт, диспетчеризації.

Пунктом 5.1 Правил №190, облік відпущеної питної води та прийнятих стоків здійснюється виробником і споживачами засобами вимірювальної техніки, які занесені до Державного реєстру або пройшли державну метрологічну атестацію.

Додатком 1 до Правил №190 визначено форму (типову) технічних умов.

Пунктом 8 технічних умов передбачено обладнання водомірного вузла на водопровідному вводі водолічильником, а саме: місце установки, тип водолічильника, діаметр.

Тобто, вказаним пунктом чітко визначено вимоги до обладнання вузла обліку, які стосуються водолічильника. Вимоги щодо установки абонентського терміналу в даному пункті технічних умов відсутні.

Згідно пункту 1.2 Правил №190 **вузол обліку** – комплект засобів вимірювальної техніки, занесених до Державного реєстру вимірювальної техніки, що призначені для вимірювання і реєстрації результатів вимірювання та обладнання для влаштування вузла відповідно до вимог нормативних документів.

Згідно з пунктом 2 статті 41 Закону України «Про питну воду та питне водопостачання», облік у сфері питного водопостачання здійснюється підприємствами питного водопостачання і споживачами за допомогою технічних засобів, що внесені до Державного реєстру засобів вимірювальної техніки.

Таким чином, **законодавчими актами (в тому числі будівельними нормами), на які посилається Водоканал, а також іншими, наведеними вище, не передбачено обов'язкове**

встановлення лічильника води певного метрологічного класу або абонентського терміналу (тим паче певної його торгової марки).

У відповідь на вимогу Відділення про наведення законодавчо визначеного переліку обов'язкових умов, підстав, причин та об'єктів, на яких встановлення абонентського терміналу телеметричної є обов'язковим, Підприємство обмежилось лише посиланням на пункт 13.1 ДБНВ.2.5-64:2012 (лист від 12.10.2017р. №1985/36).

На питання Відділення щодо зазначення переліку пристроїв (із зазначенням назви, виду, типу та усіх технічних характеристик), призначених для знімання інформації, передачі її на диспетчерський пункт, диспетчеризації, Водоканал пояснив, що таких пристроїв безліч, кожен тип, як правило, призначений для одного типу приладів обліку. Є універсальні, наприклад, «обчислювач СЕА АСОЕ.В.ЛР-Р».

Залежно від використовуваного методу лічильники бувають: *електромагнітні, ультразвукові, вихрові та тахометричні*.

В *ультразвукових* лічильниках використовується час – імпульсний метод вимірювання різниці часу проходження ультразвукових коливань у напрямку і проти напрямку потоку рідини в трубопроводі.

У *електромагнітних* лічильниках води діє принцип, який ґрунтується на вимірюванні електрорушійної сили індукції в електропровідній рідині, що рухається в магнітному полі, створюваному електромагнітом приладу.

Вихровий метод вимірювання витрати ґрунтується на перетворенні частоти відриву вихрової доріжки, яка утворюється за встановленням у потоці тілом, в електричний сигнал електромагнітним або ультразвуковим методом.

Тахометричні лічильники для води вважаються найпоширенішими. Принцип дії тахометричних приладів ґрунтується на вимірюванні числа оборотів крильчатки (крильчасті водолічильники) або турбіни (турбінні водолічильники), яка обертається під дією протікаючої води.

Тахометричні лічильники поділяються на *одноструменеві* і *багатоструменеві*.

В *одноструменевих* лічильниках витрата води підраховується за допомогою вимірювання числа оборотів крильчатки, яка обертається під напором єдиного потоку води в трубопроводі.

Багатоструменеві лічильники мають такий же принцип роботи, як і одноструменеві, але потік води в них, перед тим як потрапити на лопасті крильчатки, поділяється на кілька струменів.

Також дані лічильники можуть бути *сухого* або *мокрого* типу. У лічильниках води *мокрого типу* вода вільно протікає через їх механізм. У лічильниках води *сухого типу* механізм герметично ізолюваний від води немагнітною перегородкою, на якій не залишається відкладень. Передача показань з крильчатки або турбіни відбувається за допомогою магніту, встановленого всередині.

Клас точності - це характеристика приладу, що визначається границями допустимих основної та додаткової похибок, а також іншими властивостями, передбаченими стандартами на даний вид виробу, які впливають на точність. Цей параметр присутній в технічних характеристиках багатьох приладів, які мають еталонні вихідні параметри, будь то електронні або механічні вимірювальні пристрої. Чим вище це значення у приладу, тим більше коштує такий пристрій, це пов'язано зі складністю виробництва таких виробів.

Щодо вимог по встановленню на вузлах обліку засобів обліку метрологічного класу «С», слід зазначити, що їх вартість значно перевищує вартість водомірів інших метрологічних класів, зокрема «А» чи «В», які занесені до Державного реєстру та використовуються в Україні.

Отже, логічним є висновок, що **споживач має право самостійно робити вибір засобу обліку із врахуванням: вихідних даних, отриманих від виробника, рекомендацій щодо типу засобу обліку, переліку засобів обліку, які занесені до Державного реєстру або**

пройшли державну метрологічну атестацію. При цьому, законодавством не передбачено, що рекомендації щодо типу засобу обліку, мають бути включені як одна з вимог до ТУ.

Враховуючи те, що виконання технічних умов, у тому числі, щодо вимог встановлення засобів обліку води, має **обов'язковий характер**, споживачі змушені встановлювати засоби обліку та додаткове обладнання, визначені у виданих їм МКП «Миколаївводоканал» технічних умовах на підключення до мереж водопостачання та водовідведення, що призводить (може призвести) до понесення споживачами значних додаткових витрат.

Крім того, вимоги Підприємства щодо встановлення лічильника води у метрологічному класі точності "С" можуть ущемлювати інтереси суб'єктів господарювання - виробників та/або продавців лічильників води інших метрологічних класів, зокрема «А» чи «В», які занесені до Державного реєстру та використовуються в Україні, оскільки останні можуть втратити потенційних покупців своєї продукції.

Завдяки ринковій владі Підприємство має можливість нав'язувати споживачам не вигідні умови реалізації товару, обмежувати права та комерційні інтереси суб'єктів господарювання, що в подальшому може впливати на формування цін на інші товари.

Відділення наголошує, що жодним нормативно-правовим актом не визначено право суб'єкта, що має ознаки монопольного утворення, визначати певну марку та виробника засобу обліку, який має бути встановлений замовником на вузлі обліку.

Щодо посилань Водоканалу на Правила технічної експлуатації систем водопостачання та каналізації населених пунктів України, затверджених наказом Державного комітету України по житлово-комунальному господарству від 05.07.1995р. №30, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 21.07.1995р. за №231/767 (надалі – Правила технічної експлуатації) Відділення підкреслює наступне.

Комплексний аналіз положень Правил технічної експлуатації свідчить, що вони поширюються на організації/підприємства, що експлуатують системи водопостачання та каналізації, в даному випадку – Водоканал.

Так, згідно пункту 1.1. ці Правила встановлюють порядок технічної експлуатації систем і споруд водопостачання та водовідведення міст та інших населених пунктів України.

Пункт 1.2. унормовує, що ці Правила є обов'язковими для всіх суб'єктів господарювання, у тому числі юридичних осіб, що здійснюють технічну експлуатацію систем водопостачання та водовідведення, незалежно від організаційно-правової форми та форми власності (далі - виробники). За невиконання цих Правил відповідальними є виробники (пункт 1.3.).

Розділ 3 «Диспетчерська служба» Правил технічної експлуатації регламентує умови призначення, завдання, структуру, обов'язки та компетенцію диспетчерської служби виробника.

Пунктом 3.2.1. цих Правил передбачено, що для забезпечення оперативного управління системами водопостачання та водовідведення організовуються диспетчерські пункти, які оснащуються засобами оперативного і диспетчерського зв'язку.

Пункт 3.2.2. визначає, що оснащення диспетчерських пунктів засобами оперативного зв'язку та управління може включати:

- селекторний телефонний або радіотелефонний зв'язок;
- пристрої для телевимірювання показників роботи споруд, мереж і устаткування;
- дистанційну сигналізацію і засоби контролю за роботою споруд, мереж і устаткування;
- телемеханічні засоби управління агрегатами, механізмами і запірно-регулюючими пристроями;
- сучасну обчислювальну техніку з комплексами програмного оперативного забезпечення управління водопровідно-каналізаційним господарством міста.

Отже, для передачі інформації на диспетчерський пункт, як це передбачено вищенаведеними вимогами ДБНВ.2.5-64:2012, достатньо обладнати вузол обліку

лічильниками, обладнаними пристроями для знімання інформації та передачі її на диспетчерський пункт, диспетчеризації.

До того ж, оснащення диспетчерських пунктів пристроями для телевимірювання є можливістю, а не обов'язком.

Абонентський термінал телеметричної мережі, установку якого вимагав Водоканал, дозволяє здійснювати дистанційно вимірювання та збір інформації про об'єкт, зокрема, про кількість спожитої води в будь – який час доби та передавати її оператору.

Висуваючи в ТУ вимогу щодо встановлення абонентського терміналу, Водоканал забезпечує собі цілий ряд переваг:

- нівелювання людського фактору при знятті показань працівниками (контролерами);
- скорочення робочого часу та транспортних витрат;
- оперативного виявлення випадків втрати води, розкрадання, аварійних ситуацій.

Отже, у такому випадку **економічний ефект для Водоканалу забезпечується:**

- відсутністю людського фактору при знятті показань працівниками - (контролерами);
- дистанційним зчитуванням засобів обліку, що дозволяє скоротити робочий час та транспортні витрати, необхідні при об'їздах для зняття показів;
- можливістю виявити зміни споживання, що дозволяє оперативно виявити аварійні ситуації чи випадки крадіжки (без облікового споживання);
- високою надійністю, забезпеченою незалежною двох процесорною системою, тощо.

В ході розгляду справи Відділенням встановлено, що впровадження диспетчеризації та автоматизації в систему управління інфраструктурою Водоканалу, а саме: придбання програмних комплексів, модернізація системи диспетчеризації насосних станцій водопроводу, придбання основних засобів (заміна комп'ютерного обладнання, програмне забезпечення) є складовою частиною Інвестиційних програм Підприємства.

Частина зазначених коштів, за даними Відповідача, враховується в структурі тарифів. Тобто, частково споживачі уже оплатили/оплачують за вказані заходи. Отже, є підстави вважати, що за рахунок споживачів Водоканал частково вирішує питання автоматизації збору даних.

Таким чином, Відділення не може погодитись з тим, що установка абонентських терміналів має виконуватись за рахунок споживачів.

Відповідно до пункту 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», порушенням законодавства про захист економічної конкуренції є зловживання монопольним (домінуючим) становищем.

Частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» встановлено, що зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Відповідно до частини третьої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.

Частина друга статті 42 Конституції України наголошує, що Держава забезпечує захист конкуренції у підприємницькій діяльності. Не допускаються зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція.

Таким чином, дії МКП "Миколаївводоканал", які полягають у включенні до технічних умов на приєднання до мереж водопостачання та водовідведення вимог, не передбачених чинним законодавством, зокрема, щодо обладнання водомірного вузла на вводі: абонентським терміналом телеметричної мережі; абонентським терміналом телеметричної мережі певної марки, а саме: "Аксон - А"; лічильником типу "мокрохід" в метрологічному

класі точності "С", є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України "Про захист економічної конкуренції", а саме: зловживання монопольним становищем на ринку у вигляді дій, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Вищенаведені дії були б неможливими за умов існування конкуренції на ринку видачі технічних умов на приєднання споживачів до водопровідних мереж, в територіальних межах м. Миколаїв, оскільки у цьому випадку жоден з учасників цього ринку не зміг би одноособово, на протязі певного часу вчиняти необґрунтовані дії із встановлення умов реалізації товару та не зазнавати при цьому збитків внаслідок суттєвого зменшення попиту на свою продукцію.

За умов наявності конкуренції, між учасниками зазначеного ринку відбувалося б змагання з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг над іншими суб'єктами господарювання, що є змістом поняття конкуренції згідно із статтею 1 Закону України "Про захист економічної конкуренції". За наявності конкуренції, споживач мав би можливість відмовитися від послуг водопостачального підприємства, яке його не влаштовує, та обрати інше підприємство. За таких обставин водопостачальне підприємство, щоб утримати споживача, не спричиняло б дій, які можуть призвести до втрати споживачів без достатніх на те підстав.

Листом від 30.11.2017р. №2-292/80-1664 на адресу Відповідача було направлено подання з попередніми висновками у даній справі від 28.11.2017р. №2-06/218-пв (надалі - ППВС), яке згідно повідомлення про вручення поштового відправлення №5405507038016 отримано ним 04.12.2017 року. Будь – яких заперечень, пропозицій, пояснень від Відповідача не надійшло.

Відповідно до абзацу другої частини другої статті 52 Закону України "Про захист економічної конкуренції" за порушення, передбачене пунктом 2 статті 50 цього Закону тягне за собою накладення штрафу у розмірі до десяти відсотків доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф.

Розмір доходу МКП «Миколаївводоканал» від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за 2016 рік (код рядка 2000) згідно звіту про фінансові результати, наданий листом від 30.03.2017р. №632/36 складає (*інформація з обмеженим доступом*) гривень.

При визначенні розміру штрафу враховано, зокрема, наступне:

- МКП «Миколаївводоканал» раніше притягувалося до відповідальності за вчинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції;

- МКП «Миколаївводоканал» не визнає факту вчинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції;

Враховуючи викладене, керуючись статтями 12, 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтею 48 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктом 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 №32-р та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за №291/5482, пунктом 33 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19.04.1994 №5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 06.05.1994 за №90/299, (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29.06.1998 №169-р) адміністративна колегія Миколаївського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

ВИРІШИЛА:

1. Визнати, що міське комунальне підприємство "Миколаївводоканал" (54055, м. Миколаїв, вул. Погранична, 161, код ЄДРПОУ 31448144) займало монопольне (домінуюче) становище протягом 2012-поточного періоду 2017 років на ринку послуг з видачі технічних умов на приєднання до мереж централізованого водопостачання та водовідведення в територіальних межах м. Миколаєва Миколаївської області, де розташовані діючі водопровідно-каналізаційні мережі цього підприємства, оскільки на цьому ринку в нього не має жодного конкурента.

2. Визнати дії міського комунального підприємства "Миколаївводоканал", які полягають у включенні в технічні умови на приєднання до мереж водопостачання та водовідведення певних вимог, не передбачених чинним законодавством, а саме: обладнання водомірною вузла на вводі: абонентським терміналом телеметричної мережі; абонентським терміналом телеметричної мережі певної марки, а саме: "Аксон - А"; лічильником типу "мокрохід" в метрологічному класі точності "С", порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України "Про захист економічної конкуренції", а саме: зловживання монопольним становищем на ринку у вигляді дій, що можуть призвести до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

3. За вчинення порушення, вказаного в пункті 2 цього рішення, накласти на міське комунальне підприємство "Миколаївводоканал" штраф відповідно до абзацу другого частини другої статті 52 Закону України "Про захист економічної конкуренції" у розмірі 68 000 (шістдесят вісім тисяч) гривень.

4. Zobов'язати міське комунальне підприємство "Миколаївводоканал" надавати до Миколаївського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України періодично, раз на місяць, станом на перше число кожного місяця, протягом шести місяців з дня одержання даного рішення у справі, належним чином завірені копії технічних умов на приєднання до мереж централізованого водопостачання і водовідведення, виданих МКП «Миколаївводоканал» суб'єктам господарювання, установам, організаціям.

Штраф підлягає сплаті у двомісячний строк з дня одержання цього рішення.

Відповідно до частини восьмої статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» протягом п'яти днів з дня сплати штрафу необхідно надіслати до територіального відділення документи, що підтверджують сплату штрафу.

Згідно частини першої статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції», рішення адміністративної колегії Миколаївського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України може бути оскаржено до господарського суду Миколаївської області у двомісячний строк з дня його одержання.

**Голова адміністративної колегії
Миколаївського обласного
територіального відділення
Антимонопольного комітету України**

В. Харченко